

СОРАБОТКАТА МЕЃУ ПРЕДУЧИЛИШНИТЕ УСТАНОВИ И СЕМЕЈСТВОТО

д-р Деспина Сивевска, д-р Билјана Попеска, м-р Билјана Пешова
Факултет за образовни науки
Универзитет „Гоце Делчев“ Штип, Македонија

Анстракт

Меѓусебната комуникација и интеракција меѓу родителите и воспитувачите е од особено значење за децата и нивниот правилен развој. Квалитетната соработка, во смисла на заеднички активности (приредби, работилници и слично) и средби, значајно придонесуваат кон следење и правилно насочување на детскиот развој.

Во таа смисла, направена е анализа на програмата за воспитно- образовната работа во предучилишните установи за да се утврди планираната соработка меѓу предучилишните установи и семејството. Со помош на анкетен прашалник е испитано мислењето на воспитувачите и родителите за успешноста на нивната досегашна соработка. Крајна цел на истражувањето е да се утврди квалитетот и интензитетот на моменталната соработка меѓу воспитувачите и родителите и да се дадат препораки за подобрување на истата.

Клучни зборови: предучилишни установи, семејство, соработка

Семејството е првата средина во која детето расте и се развива. Тоа е место каде детето стекнува свест за себе, усвојува и формира одредени морални ставови, погледи за светот кој го опкружува. Во семејството детето се чувствува заштитено и прифатено, тоа му го овозможува и поттикнува телесниот, сознајниот и социоемоционалниот развој и истовремено му овозможува усвојување на одредени културни традиции и вредносни ориентации.

Покрај семејството, една од првите социјални опкружувања на детето, е предучилишната установа. Таа претставува еден вид општествен ресурс кој би требало да ги поттикнува, охрабрува, да им помага и да ги упатува родителите во воспитувањето на децата. За да постои континуитет во развојот на детето и неговото правилно и квалитетно воспитување неопходно е да постои континуитет и взаемна поврзаност меѓу семејството и предучилишната установа. Во спротивно доколку не би постоела соработка меѓу семејството и предучилишната установа, доколку меѓусебно не разменуваат информации за детето и делуваат сосема одвоено, би дошло до дисконтинуитет во воспитанието.

За успешна соработка меѓу семејството и предучилишната установа најважно е да постои партнерски однос меѓу нив, како и позитивна мотивација и кај родителите и кај воспитувачите. Истражувањата покажуваат дека најуспешни се оние воспитувачи кои родителите ги сметаат за партнери, односно активни учесници во процесот на воспитувањето на децата (Vukomanovic, 1989).

Со цел да ја утврдиме соработката која постои меѓу семејството и предучилишната установа извршивме анализа на годишната програма за работа на детската градинка „Астибо“ Штип. Во неа е пропишана и планирана соработка со родителите со цел „остварување на задачите, ставовите и усогласување на активности во дејствување на детето во текот на неговиот развој и воспитувањето во градинката и

дома во семејството. Со цел заемно делување на семејството и предучилишната установа неопходно е да се создадат услови за систематска, заедничка соработка и дејствување.“

Планирано е да постојат катчиња за родители пред секоја занимална, место каде родителите би се информирале за активностите и содржините кои се реализираат во групата и потребата од нивно активно вклучување при реализација на истите. Истовремено планирано е вклучување на родителите во работата на установата преку следниве активности: информативни средби со воспитувачките и негователките, учество во реализацијата на прошетки и посети, организирање на работилници, индивидуални средби со стручните служби во установата, децата на гости на работното место кај родителите и обратно, запознавање со професијата на родителите во градинката.

Колку од ова планираното се спроведува во практиката се обидовме да го провериме преку нашето истражување кое го спроведовме меѓу родителите и воспитувачите во детските градинки „Астибо“ и „Вера Циривири Трена“ во Штип. Примерокот на истражувањето опфаќаше 77 родители и 28 воспитувачи. И на родителите и на воспитувачите им беа поделени прашалници-скалери со одредени тврдења во кои требаше да го означат степенот со кој се согласуваат со секое тврдење. Прашалникот наменет за родителите, кој го користевме во нашето истражување, е адаптирана верзија на прашалникот користен во регионалниот истражувачки проект *“Unapređenje inkluzivnosti i kvaliteta obrazovanja u jugoistočnoj Evropi”*, спроведен во Подгорица во 2010 година. Прашалникот наменет за воспитувачите е составен аналогно на прашалникот наменет за родителите. Целта ни беше да утврдиме колку родителите сметаат дека се вклучени во работата на предучилишната установа и истовремено колку се задоволни од таа соработка, како и да утврдиме колку воспитувачите сметаат дека ги вклучуваат родителите во своите секојдневни активности.

Резултати

Добиените резултати, за подобра прегледност, ги систематизиравме во три групи: комуникација, разни видови на помош и самоиницијативно учество.

1. Комуникација

За воспитување на најмладите членови на нашето општество потребно е да постои квалитетна и непрекината комуникација меѓу семејството и предучилишната установа, да постои соработка во која ќе владее атмосфера на доверба и взаемно почитување, како и отвореност. Отвореноста и комуникацијата меѓу предучилишната установа и семејството се првите задачи кои сакавме да ги провериме со нашето истражување.

Во таа насока беа формулирани и прашањата од првиот дел од анкетниот прашалник. Во овој дел можат да се издвојат три групи на прашања: прашања кои се однесуваат на комуникацијата иницирана од страна на ПУ, прашања кои се однесуваат на одзивот на родителите на барањата на ПУ и прашања кои се однесуваат мислењето

на родителите и воспитувачите за тоа дали ПУ би требало да ги организира претходно споменатите облици на информирање на родителите.

Во однос на комуникацијата иницирана од страна на ПУ, најголем процент на родители се изјасниле дека во текот на годината од ПУ биле повикани: на групни состаноци- 2-3 пати во (56%), на индивидуални состаноци- никогаш (44%) и никогаш не добиле писмен извештај за напредокот на нивното дете (75%). Во однос на одзивот на родителите на барањата на ПУ, најголем процент од родителите се изјасниле дека секогаш кога биле повикани на групен родителски состанок некој од нивното семејство отишол (40%), а најголем процент од родителите се изјасниле дека никогаш немаат отидено во однос на индивидуалните состаноци (44%) и никогаш ги немаат прочитано писмените извештаи (65%), што е во согласност со претходните нивни изјави за тоа дека ПУ никогаш ги нема повикано на индивидуални состаноци и им нема пратено писмен извештај. Во однос на мислењето на родителите за потребата од организирање на претходно споменатите облици на информирање најголем процент на испитаници се изјасниле потврдно за сите наведени облици на информирање: за потребата за организирање на групни состаноци (74%), за потребата од организирање индивидуални состаноци (75%) и потребата од праќање на писмени извештаи (59%).

Во однос на комуникацијата иницирана од страна на ПУ, најголем процент на воспитувачите се изјасниле дека во текот на годината ПУ ги повикала родителите: на групни состаноци- повеќе од 3 пати во (43%), на индивидуални состаноци- повеќе од три пати (73%) и никогаш не пратиле писмен извештај (36%). Во однос на мислењето на воспитувачите за потребата од организирање на претходно споменатите облици на информирање најголем процент на испитаници се изјасниле потврдно за сите наведени облици на информирање: за потребата за организирање на групни состаноци (73%), за потребата од организирање индивидуални состаноци (86%) и потребата од праќање на писмени извештаи (45%).

2. Разни видови на помош

Втората група на прашања од прашалникот се однесуваат на различните видови на можно вклучување на родителите во различни сегменти од функционирањето на предучилишната установа, односно нивно волонтирање во различни активности и учество во донесувањето на одлуки кои се во врска со: финансиите, воннаставните активности, организација на случувања во ПУ, прашања кои се однесуваат на здравјето и безбедноста, севкупното управување со училиштето, образовни теми, дисциплина на децата.

2.1 Волонтирање

Како прво се обидовме да го идентификуваме повикот упатен од страна на ПУ кон родителите, односно да се утврди дали родителите се одзиваат доколку се повикани од страна на ПУ и барања да проценат дали тие треба да бидат вклучени и повикани за учество во таквите активности.

Во однос на волонтирањето иницирано од страна на ПУ, родителите, кај сите понудени искази од оваа категорија, во најголем процент се изјасниле дека никогаш не биле повикани да се вклучат во различните видови на активности. Истото мислење го

делат и воспитувачите, освен кај исказите за побарана помош од родителите во врска со спорт, општествено-културни активности и помош околу наставата, каде воспитувачите одговориле дека тоа го побарале 2-3 пати од родителите. Од ова е очигледно дека соработката со родителите во однос на волонтирањето не е посебно изразена.

Кај прашањата кои се однесуваат на мислењето на родителите за волонтирањето добивме поделени одговори. На дел од исказите родителите се изјаснуваат дека сметаат дека не треба да бидат вклучени (одржување на училишна инфраструктура 35% и помош околу услужните активности на училиштето 36%), а за дел дека веројатно треба да бидат вклучени (помош од родителите во врска со спорт, општествено-културни активности 43% и помош околу наставата 40%). За разлика од нив воспитувачите, во најголем процент, одговориле потврдно за вклученоста на родителите во волонтерската работа во училиштето. Односно тие сметаат дека од родителите треба да побараат волонтерска работа од типот на одржување на инфраструктурата, во врска со спортски, културни активности, помош околу наставата и услужните дејности.

2.1 Учество во донесување на одлуки

Прашањето за комуникацијата меѓу ПУ и родителите е деликатно и за да може целосно да се согледа потребно е да се разгледаат и различните видови на можна соработка. Анкетниот прашалник содржеше и низа прашања со кои сакавме да го испитаме мислењето на родителите за тоа каква е и колкава е нивната улога кога станува збор за одлучувањето за некои битни аспекти од животот во градинката, како што се: финансиски прашања, воннаставни активности, организирање на спортски и културни случувања во градинката, прашања врзани со безбедноста и дисциплината.

Табела 1: Мислење на родителите во однос на донесувањето на одлуки во градинката

Дали ПУ Ве има повикано да го исказете своето мислење во однос на донесувањето на одлуки за:					
	никогаш	еднаш	повеќе пати	секој пат	не се сеќавм
Управување со финансиите на предучилишната установа?	91	0	0	1	8
Воннаставни активности (дополнителни спортски активности, странски јазици, уметност...)?	64	10	8	8	10
Организација на одредени настани (приредби, екскурзии...)?	58	7	15	14	6
Работи кои се однесуваат на здравјето и безбедноста на децата (чувари, премини на улица, камери...)?	75	3	4	10	8
За воспитно –образовните теми кои се обработуваат?	61	7	8	14	10

Од табелата е евидентно дека постои внатрешна конзистентност на одговорите-голем е процентот на родители кои изјавиле дека ПУ никогаш не побарала мислење од нив кога станува збор за понудените сегменти за управување. Доминанто најголем процент од родителите одговориле *никогаш* кога се во прашање финансиите (91%). Истиот одговор, на прашањето за финансиите, во најголем процент го добивме и од наставниците (38%). Овој сегмент се чини дека е еден од поосетливите и можеби причина за тоа може да биде и стравот на ПУ дека со поголема транспарентност во тој дел родителите премногу би навлегле во интерниот систем на предучилишната установа и со самото тоа, евентуално би ја загрозиле автономноста на ПУ управа и воспитниот кадар.

Истотака, евидентно е дека родителите, во значаен процент, не се консултирани ни кога се во прашање образовните сегменти. Со ова е јасно дека е создадена е една бариера преку која никој не е повикан да помине. Секако, не е добро да се инсистира на тоа родителите или било кој, кој нема наставничко звање, за се прашува за елементи од образовен домен. Но, сепак можеби повремено, е добро да се побараат инфомации од родителите за тоа како децата се чувствуваат во градинката, како ги разбираат содржините кои им ги пренесуваат воспитачките, какви се нивните интереси, што посебно ги привлекува и сл. Преку одговорите од овие прашања воспитувачите би добиле корисни информации кои ќе им помогнат да ја унапредат својата секојдневна практика.

На прашањето, доколку е побарано вашето мислење, дали го имате изложено (во врска со финансиите, воннаставните активности, организација на одредени настани, здравје и безбедност, воспитно-образовни теми, проблеми со однесувањето и дисциплината) родителите го голем процент одговориле со *никогаш* на сите понудени искази, што е во согласност со добиените одговори на претходното прашање.

Во однос на односот на ПУ кон мислењето на родителите побаравме одговори и од родителите и од воспитувачите. Добиените одговори од двете групи значителни се разликуваат. Родителите на сите понудени искази од оваа категорија, во најголем процент, одговориле со *не*. Тие сметаат дека нивното мислење не е земено предвид во ниту еден домен од функционирањето на предучилишната установа.

За разлика од нив, воспитувачите на поголемиот дел од исказите, во најголем процент одговориле со *главно да* (види табелата подолу). Тоа би значело дека воспитувачите сметаат дека мислењето на родителите главно е испочитувано во однос на повеќето ниво на функционирање на ПУ.

Табела 2: Компарација на мислењето на родителите и воспитувачите во однос на тоа колку се почитува мислењето на родителите во донесувањето на одлуки во предучилишната установа.

Родители		Воспитувачи	
Доколку вашето мислење е барано и изложено, дали е земено предвид во врска со:		Доколку мислењето на родителите е барано и изложено, дали е земено предвид во врска со:	
	не	не	Главно да
Управување со финансиите на предучилишната установа?	72	25	20
Воннаставни активности	62	0	67

(дополнителни спортски активности, странски јазици, уметност...)?			
Организација на одредени настани (приредби, екскурзии...)?	57		76
Работи кои се однесуваат на здравјето и безбедноста на децата (чувари, премини на улица, камери...)?	67		57
За воспитно –образовните теми кои се обработуваат?	61		43
Проблеми со однесувањето и дисциплината на децата?	54		81

Во однос на прашањето, дали предучилишната установа треба да бара мислење од родителите во врска со одредени активности кои се одвиваат во ПУ, добивме донекаде идентични одговори и кај родителите и кај воспитувачите. И двете групи се согласни дека не треба да се бара мислење од родителите во врска со управувањето со финансиите. Повеќето родители сметаат дека бавењето со финансиската проблематика на градинката не е и не може да биде работа на родителите.

За останатите прашања родителите во најголем процент одговориле со *да*, додека воспитувачите со *веројатно да*. Тоа упатува на заклучок дека сепак за финансирањето, како една поосетливите теми, не треба да се бара мислење од родителите, додека за останатите работи, како што се помош околу воннаставните активности, организација на одредени настани, прашања врзани со безбедноста, здравјето, проблеми со однесувањето и дисциплината на децата, родителите треба консултирани и активно вклучени во решавањето на проблеми од тој домен.

Табела 3: Компарација на мислењето на родителите и воспитувачите во однос на нивната вклученост во активностите кои се одвиваат во предучилишната установа

Дали сметате дека ПУ треба да бара мислење од родителите кога е во прашање:						
	Родители			Воспитувачи		
	не	да		не	веројатно да	да
Управување со финансиите на предучилишната установа?	42	20		38	38	24
Воннаставни активности (дополнителни спортски активности, странски јазици, уметност...)?	9	52		9	57	36
Организација на одредени настани (приредби, екскурзии...)?	9	54		4	55	45
Работи кои се однесуваат на здравјето и безбедноста на децата (чувари, премини на улица, камери...)?	9	62		5	45	45
За воспитно –образовните теми кои се обработуваат?	20	47		6	41	19
Проблеми со однесувањето и дисциплината на децата?	10	69		5	38	57

3. Самоиницијативно учество

Дали родителите самостојно се обиделе да иницираат некоја идеја, самоиницијативно да реагираат во врска со некое прашањето од животот во градинката, е уште едно од низата прашања кои беа поставени во прашалникот и за родители и за воспитувачи.

Табела 4: Компарација на мислењето на родителите и воспитувачите во однос на самоиницијативното делување на родителите

Дали самоиницијативно родителите се обиделе да влијаат на нешто?				
	родители		воспитувачи	
	никогаш	2-3 пати	никогаш	2-3 пати
Самостојно учество	67	7	20	45
со други родители	74	3	24	48

Голем процент од родителите одговориле дека самостојно не се обиделе да го изнесат своето мислење во врска со работите во ПУ (67%), а поголем процент (74%) одговориле дека никогаш во соработка со други родители не се обиделе да делуваат на некој воочен проблем или да изнесат идеја.

Спротивно од нивните одговори, воспитувачите сметаат дека 45% од родителите 2-3 пати самостојно се обиделе да делуваат, а 48% од нив делувале заедно со други родители.

Во однос на понудените активности кај кои родителите се обиделе самостојно да делуваат, родителите ги дадоа следниве одговори:

Доколку самостојно се обиделе да влијаат, што би било тоа:		
	родители f	воспитувачи f
дисциплина	26	34
друго дете	9	20
сугестии во врска со в-о активности	22	3
ставот на воспитувачот према детето	7	11
конфликт меѓу врсниците	29	29
проблеми во врска со работата на воспитувачот	7	3

Најголемиот дел од реакциите на родителите се однесувал на конфликтите меѓу врсниците (29) и на дисциплината (26). Слично на нив, се и одговорите на воспитувачите, кои како најчести ги определиле активностите околу дисциплината (34) и конфликти меѓу врсниците (29).

На крај родителите беа прашани да ја резимираат нивната активност во активностите на предучилишната установа. Кај сите понудени искази во најголем процент тие одговорија потврдно: *Дали сметате дека сте способни да учествувате во донесувањето на одлуки (лично или како семејство)?* (60%), *Дали сметате дека тоа Ви е должност како родители?* (57%), *Дали сметате дека тоа може да му помогне на Вашето дете?* (73%).

Концентрацијата на одговорите е насочена кон позитивна проценка на сопствените способности (или компетенциите на некој од членовите од семејството).

Аналогно позитивно е вреднуван и аспектот на чувството на должност да се учествува во прашањата околу управувањето со ПУ, а идентификувано е и претпоставеното позитивно влијание врз децата.

Заклучок

Постоењето на коректен и отворен однос меѓу семејството и предучилишната установа е предуслов за целосен раст и развој на децата. Затоа една од задачите на ПУ е да воспостави добра соработка со родителите и да ги запознае со активностите во ПУ. Меѓутоа добиените резултати укажаа дека родителите не се задоволни од нивото на комуникација кое го имаат со ПУ, во однос на повикот од нивна страна на состаноци, добивање на писмени извештаи за напредокот на нивното дете и сл.

Во однос на барањата за нивно волонтирање во ПУ тие напоменаа дека досега не биле повикани да земат некакво учество околу активностите во ПУ, а сметаат дека својот придонес можат да го дадат при организирањето на спортски, културни активности, помош околу наставата, во смисла на раскажување на приказни, претствување на своето занимање пред децата, свирење, спортување и сл. Ова истовремено би била препорака до ПУ поинтензивно да ги вклучуваат родителите во активности од ваков тип.

Кај прашањата за учеството на родителите во донесувањето на одлуки, родителите во голем процент се изјаснија дека досега не било барање мислење од нив за овие прашања. Истовремено, тие не се повикани и да дадат свое мислење во однос на образовните теми кои се реализираат во ПУ. Сепак интересен е податокот дека и двете групи, родители и воспитувачи, се сложни околу тоа дека од родителите треба да се бара мислење околу донесувањето на одредени одлуки во ПУ. Па оттука како препорака би укажале на интензивирање на соработката меѓу двете страни со цел поголемо вклучување на родителите во животот и секојдневните активности на ПУ. Истовремено би апелирале на пронаоѓањето соодветни методи преку родителите би се поттикнале самостојно да учествуваат во активностите на ПУ.

Литература

1. Klemenović, J. (2009), Saradnja predškolske ustanove sa porodicom u pripremi dece za polazak u školu, *Pedagoška stvarnost*, vol. 55, br. 3-4, str. 398-411
2. Laković, Z. (2009), Predškolska ustanova i društvena sredina - sredina za razvoj i učenje, *Pedagoška stvarnost*, vol. 55, br. 7-8, str. 803-812
3. Maleš, D. (1993) Škola-roditelji-deca, *Obnovljeni život*, vol. 48. No.6., str. 587-593
4. Radojković, D. (2004), Adaptacija dece na jaslice 1, *Pedagoška stvarnost*, vol. 50, br. 9-10, str. 787-795,
5. Regionalni istraživački project “Unapređenje inkluzivnosti I kvaliteta obrazovanja u jugoistočnoj Evropi, Podgorica, 2010, prevzemeno od:
<http://www.see-educoop.net/aeiq/parents/montenegro%20final.pdf>
6. Vukomanovic, N. (1989), *Roditelji u dečjem vrticu*, Sarajevo: Zavod za udzbenike i nastavne sredstva